

miss Universitetslærer nærer jeg Tvivl, medmindre en Consulent for vedkommende Departement isaaahenseende maatte anses fornøden, i hvilket Tilfælde jeg Intet kunde have imod en saadan

Ansættelse. Forøvrigt er jeg i det Væsentlige enig i foranstaaende Votum.

D. u. s.

A. L. Grave.

Rettelser i Indstillingen angaaende Landbrugsvoesenet:

Pag. 404, 1ste Spalte, 6te Linie: dem læs den. Pag. 407, 2den Spalte, 41de Linie: for læs hos. Pag. 412, 2den Spalte, 4de Linie fra neden: særskilt læs særskilt. Pag. 416, 2den Spalte, 35te Linie: ere læs er. Pag. 416, 2den Spalte, 51de Linie: Indtægt læs Indtægt. Pag. 417, 1ste Spalte, 6te Linie: Mosskræftninger læs Møestkræftninger. Pag. 417, 2den Spalte, 33te Linie: end læs ved. Pag. 419, 1ste Spalte, 1ste Linie: Control læs Centrallandbrugsfole.

Indstill. S. No. 81.

Indstilling fra Veicommitteén angaaende den almindelige Bevilling for Budgetterminen fra 1854—1857 til Veivæsenets Fremme.

Til Stortinget!

Ved Stortingets Beslutning af 24de April sidstleden er det paalagt undertegnede Committee at afgive Indstilling betræffende den Kongelige Proposition af 15de April næstfor om Bevilgning af Midler i Overensstemmelse med Veiloven af 15de September 1851 §§ 4 og 5 til Fremme af Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste Juli 1854 til 30te Juni 1857 (Aftryk S. No. 35).

I Forbindelse hermed har Committeeen fra Indredepartementet modtaget de af Sammes Veingenieurer udarbejdede Planer og Overflag med tilhørende Karter, Tegninger og Beskrivelser med Bidere, vedkommende de i den Kongelige Proposition omhandlede 34 forskellige Veiarbejder, ligesom der endvidere deels gennem Stortinget, deels directe er blevet Committeeen tilskillet adskillige Andragender og Forestillinger, der have Hensyn til Gjenstande, hørende under Veivudgettet, og hvilke man nedenfor ved Gjennemgaaelsen af dette skal tillade sig nærmere at omhandle under de specielle Poster, hvortil de slutte sig.

Det er, som bekjendt, nu den første Gang, et almindeligt Budgetforslag for Veivæsenet kommer under Stortingets Behandling, og idet denne Omstændighed selvfølgelig i en ikke ringe Grad har maattet forøge de i Sagens egen Natur liggende Vanskeligheder ved dens Forberedelse i Committeeen tør man ogsaa deri søge en yderligere Undskyldnings-Grund for de Mangler, hvoraf der i denne Forberedelses Resultater vistnok vil findes baade flere og større, end det forhaabentlig ellers vilde have været Tilfældet.

Om nogen detailleret Gjennemgaaelse og dertil støttet Bedømmelse af de specielle Forslag til Anlæg af nye eller Omlægninger af ældre Hovedveje eller til Brobygninger paa disse har Committeeen ikke antaget, at der for dens Vedkommende kunde være Spørgsmaal, deels fordi dertil ikke inden Committeeen findes den fornødne Kyndighed, og deels fordi et saadant Arbejde, om man for Øvrigt vilde have søgt med andenstedesfra hentet Bistand at kunne indlade sig derpaa, havde udkrævet langt mere Tid end det for Committeeens Medlemmer var muligt at anvende uden Tilfidsættelse af de dem ellers paahvilende Forretninger.

Committeén har derimod opfattet sit Svær i denne Sag saaledes, at den ved Udforelsen deraf væsentligt maatte have for Die at gjøre sig selv og Stortinget, saavidt muligt, Rede for, hvorvidt Regjeringen ved Opgjøret af den almindelige Plan for Veiarbejderne i den nærmeste Fremtid og af det dertil støttede Budgetforslag overhoved har fulgt saadanne Maximer, som for tjene Stortingets Bifald, medens man kun saavidt enten særskilte Andragender eller andre specielle Omstændigheder dertil kunne foranledige, behøver at gaae ind paa nogen udførligere Fremstilling af Forholdene med Hensyn til de enkelte i Forslag bragte Arbejder, end der allerede er givet i det den Kongelige Proposition ledsagende Foredrag fra Indre-Departementet. Den deri meddeelte Beskrivelse og Oversigt saavel over vort nuværende System af Hovedveje i det Hele som i Særdeleshed over de Forbedringer i dette, som man nu nærmest tilfigter at faae istandbragte efter den Stortinget forelagte Plan, har fore-

kommet Committeeen at være paa een Gang saa fuldstændig og saa let fattelig, at man ikke har kunnet betænke sig paa i alt Væsentligt blot at henvisse dertil.

Det er af Departementet yttret, at man efter i længere Tid at have henvendt sine Bestræbelser forst og fremst paa at faae anlagt Veie i flere Districter som ganske manglede saadanne, i de senere Aar har søgt med mere Kraft at virke til en Udbedring af vore ældre Hovedveie, og at man, da saa særdeles Meget i denne Henseende endnu staaer tilbage, væsentligt har havt denne Deel af Veivæsenet for Øie ved Forslagene om de Arbejder, der i den nærmeste Fremtid bør foretages. I denne Anskuelse er Committeeen aldeles enig, og har deri fundet et yderligere Aktivitet til at tilraade, at den Indskrænkning i Budgetforslagets Totalsum, som man af andre Grunde har anset sig forpligtet til at bringe i Forslag, hellere kommer til at medføre Udsættelse af den paatænkte nye Veiforbindelse mellem Thelemarken og Hardanger, end Hensind med flere af de Omlægninger paa vore vigtigste ældre Hovedveie, hvortil Trangen maa erkendes at være saa stor, at Forventningen om nu efterhaanden at faae dem udførte ikke lettelig bør skuffes.

I den særdeles Omhu og Fuldstændighed, med hvilken de forberedende Undersøgelser til ethvert større Veiarbejde nu blivde anstillede, og hvorom den ovenfor ommeldte, for Storthinget fremlagte Mængde af Detail-Planer og Overslag vedkommende de forskjellige Budget-Poster, bære tilstrækkeligt Vidnesbyrd, maa man naturligviis søge Garantien for at de i Forslag bragte Forbedringer af Veisystemet ikke blot i og for sig med fuld Grund kunne betragtes som saadanne, men at ogsaa, hvor Valg kan have imellem flere forskellige Alternativer, det forholdsviis bedste af disse efter vedbørlig Overveielse at alle Omstændigheder er blevet fulgt. Naar der saaledes ikke have nogen Grund til at betvivle, at Veitjenestemændene i denne Henseende have gjort deres Pligt ved nøiagtigen at angive alle de Momenter, som for Exempel ved Sammenligningen af flere for een og samme Veiforbindelse tjenlige Løsningsformer bør komme i Betragtning, maa man formeentlig ogsaa gaae ud fra, at Administrationen ved i Hensind dertil at opgjøre sit Forslag, har været opmærksom paa de forskjellige specielle Interesser, som versere under et saadant Valg, og dertil taget saameget Hensyn, som lader sig forene med det Heles Løve. Hvor derfor i des-

lige Tilfælde vedkommende Autoriteter under Sagens fortsatte Behandling ere komne til Enighed om et bestemt Resultat, og der navnlig ikke inden de respective Amtsformandskaber, har gjort sig gjældende nogen derfra afvigende Mening, vil det efter Committeeens Skjon i ethvert Fald blot være undtagelsesviis og under ganske særegne Omstændigheder, at et saadant Spørgsmaal skulde kunne anbefales optaget til ny Drøftelse og Afgjørelse paa det Standpunct, hvortil Sagen allerede er bragt, naar den kommer til endelig Behandling i Storthinget. De Vanskeligheder, som efter Forholdenes egen Natur nødvendigviis maa være forbundne med, under Forhandlinger imellem Amts-Communerne, Regjeringen og Storthinget om Bevillinger til større Veiarbejder at faae bragt de forskjellige Localinteresser til at lempe sig nogenledes efter hinanden til et for det Almindelige ønskeligt Resultat, vilde formeentlig, dersom man i Storthinget skulde gaae i den nys antydede Detail ved Bedømmelsen af disse Interesser, sørges i en meget betænkelig Grad, og der vilde da vistnok være endnu langt mere Anledning end ellers til at nære den Frygt, som allerede forhen oftere har været yttret med Hensyn til Virkningerne af den nye Veilovgivnings Bevillings-System paa Veivæsenets Fremgang i det Hele.

Hvad dernæst angaaer selve Udførelsesmaaden af Veiarbejderne vilde det naturligviis være ugjortligt for Committeeen at indgaae i en Undersøgelse af den tekniske Detail, eller yttre nogen til egen Kundskab eller Erfaring støttet Mening i saa Henseende. Den har imidlertid under sine Forhandlinger ikke kunnet andet end fæste Opmærksomheden paa Storrelsen af de Udgifter der paatræves, for at tilveiebringe den Grad af Fuldkommenhed, som man i den senere Tid søger at give de ny anlagte eller omlagte Veie. En Bemærkning i denne Retning, der af enkelte Medlemmer blev fremsat i Committeeens under 15de April sidstleden afgivne Indstilling til Storthinget angaaende Udførelsen af en Bro over Glommen ved Kongsvinger og Omlægning af Hovedveien sammesteds, har foranlediget Indre-Departementets Assistent i Veivæsenets Anliggender, Ingenieur-Capitain Bergh, til i en Committeeen meddeelt, her, tilligemed dens Bilag, vedlagt Erklæring af 26de samme Maaned, at gjøre nærmere Rede for de Maximer, der følges ved Udførelsen af Planerne til nye Veiforetagender, saavel som ved Udførelsen af disse. Da denne Fremstilling tillige er bleven aftrykt i „Polytek-

nist Tidsskrift" No. 5, og Exemplarer af dette udbeelte til Hørr. Repræsentanter, for det ansees uforudt her at gjengive Noget af dens Indhold. I det ogsaa de af Committeeens Medlemmer, der have været og ere meest tilbøielige til at ønske Befordringen ved de nye Veiarbejder yderligere modereret, dog ved Siden heraf maa erkjende, at de Anskuelser, Capitain Vergh har udviklet, i og for sig kunne fra de af ham angivne Synspuncter have megen Bøgt, har Committeeen i det Hele ved det i hans Erklæring Anførte fundet sig bestyrket i den Overbevisning, at Administrationen vil gjør Alt, hvad der staaer i dens Magt, for ved en hensigtsmæssig og efter Fordringerne til en forstandig Deconomi afpasset Anvendelse af de bevilgede Midler efterhaanden at kunne fyldestgjøre Krævet paa en tidsmæssig Forbedring af vore vigtigere Hovedveie. Da det nu maa være en af de første Betingelser for Opnaaelsen af dette Maal inden en ikke altfor fjern Fremtid, at intet enkelt Arbejde anlægges i en større Stil og altsaa bliver kostbarere, end det efter sin Betydning i Forhold til andre Dele af Veisystemet burde være, kan det heller ikke bevises, at Vedkommende stadigen ville have dette Hensyn for Øie, ligesom det er at vente, at efter som Erfaringen skrider frem, vil man see sig istand til med de samme Midler at udrette Mere end det har kunnet fæe saa længe som Veibygningsfagets practiske Udøvelse efter Videnskabens nuværende Fordringer hos os endnu har været saagodtsom i sin første Udvikling.

Vel kan det ikke negtes, at efter det nu i Almindelighed antagne System for nye Veies Anlæg vil dertil udkræves saa store Omkostninger, at selv under de gunstige Forudsætninger en lang Tid vil hengaae, forinden endog blot de meest væsentlige Savn kunne ventes afhjulpede. Men naar man derhos maa indrømme, at det neppe om noget Anliggende i højere Grad end om Veivæsenet gjælder, at et altfor overveiende Hensyn til Besparelse ved det første Anlæg i Længden vil vise sig at have været den fletteste Deconomi, hvad enten nu dennes Følger aabenbare sig gennem ringere Transport = Øyne og større Bedligholds-Udgifter eller gennem andre Mangler, der tidligt eller seent ville lede til forøget Befordring ved atter gjentagne Omlægninger, saa forekommer det Committeeen klart, at man langt hellere end at lægge et mindre fuldkomment System til Grund for nye Veiforetager, maa finde sig i, at disse skride noget langsom-

mere frem, ligesom der vel ogsaa er al Føie til at nære den Forhaabning, at jo mere de nye Veies iøinesaldende Fortrin ville blive kjendte og vurderede, desto større vil Beredvilligheden blive hos alle Vedkommende til ved Bevillingerne til Veivæsenets videre Fremgang i samme Retning at strække sig saa langt, som det paa nogen Maade er muligt, — Noget som Erfaringen antages allerede paa en meget tilfredsstillende Maade at have bekræftet i de Øyne, hvor enkelte Veianlæg efter det nye System i de sidste Aar ere komne istand, og de gavnlige Virkninger deraf saaledes have kunnet begynde at vise sig.

Det vil ogsaa sees, at de Amts-Communer, fra hvem der har været krævet Tilskud til de i det her omhandlede Budgetforslag optagne Veiforetager, med en mærkelig Samstemmighed og, som det synes, uden nogen Betænkelse med Hensyn til de større Udgifter ved Befølgelsen af det nye Veibygningsystem, have imødetkommet Regjeringens Opfordring i saa Henseende, uagtet der tildeels har været Spørgsmaal om endog meget betydelige Summer. Vel er Forholdet af Amtsgommunernes Bidrag til den samlede Udgiftssum i Regelen ikke sat højere end til $\frac{1}{6}$, saaledes som ogsaa i den nærmest foregaaende Tid har været sædvanligt; men selv efter dette Forhold bliver Udgiften for de Amts-Districter, hvor større Arbejder skulle udføres, i og for sig saa betydelig, at der neppe med Villighed kunde paalægges dem endnu Mere ved Siden af deres øvrige almindelige Udredslær til Veivæsenet. Ved at fordrø en Forhøielse af Amternes Bidrag vilde man derfor uden Tvivl i væsentlig Grad forøge de allerede noksom store Vanskeligheder ved Veibudgettets forberedende Behandling, og dertil vilde der efter det Anførte formeentlig være saa meget mindre Grund, som dette Bidrag dog i ethvert Fald under de nuværende Forholde synes at maatte have sin vigtigste Betydning mindre ved Bidragets Størrelse, end ved deri liggende yderligere reelle Garanti for, at de paagældende Foretager i Virkeligheden ere hensigtsmæssige og af væsentlig Interesse for vedkommende Districter.

I det Committeeen saaledes ikke har antaget at burde gjøre nogen Erindring imod, at Regjeringen under de foreløbige Forhandlinger med Amtsgommunerne er — med de i Propositionen angivne Undtagelser, hvori Committeeen efter Omstændighederne maa være enig — gaact ud fra Forudsætningen om, at det nysnævnte Forhold

fremdeles i den nærmeste Fremtid i Uimidelighed vilde blive befulgt, har man heller ikke fundet noget Væsentligt at bemærke ved de Vilkaar, som ere vedtagne betræffende Terminerne for Erlægelsen af bemeldte Communer's Bidrag med Videre.

Derimod har der inden Committeeen været yttret Betænkkeligheder med Hensyn til et af de Puncter, der for Øvrigt ere lagte til Grund for de nævnte Forhandlinger, nemlig forsaavidt Regjeringen har ladet den Plan for Veiarbejdernes Fremme til hvis Gjennemførelse Amtscommunerne hver for sig have bevilget Midler, være beregnet paa et Tidsrum af 6 Aar, og i Overensstemmelse dermed foreslaaet den nu af Storthinget forlangte Bevilling for Budgetterminen fra 1ste Juli 1854 til 30te Juni 1857 meddeelt i en saadan Form, at den gaaer ud paa Halvdelen af den Sum, der til Udførelsen af samtlige hine Arbejder er anslaaet som Tilskud af det almindelige Veifond (Afskrift S. 4 jfr. S. 61 og 66—68).

Det har naturligtviis været en for Committeeen meget nærliggende Betragtning, at ethvert Storthing bør indrette sine Bevillinger til de forskjellige Statsviemed saaledes, at de, saa vidt det efter disses særegne Beskaffenhed lader sig gjøre, danne et affluttet Heelt, for at ikke et følgende Storthing skal kunne finde sig i større Omfang, end Nødvendigheden kræver, stillet saa at sige under en moralsk Tvang til enten at fortsætte Bevillingerne eller muligens bevirke Skade og Tab i flere Retninger ved Standsning af de allerede iværksatte Foretagender, som ved Hjælp deraf skulde fuldføres. Naar man alene holder sig til dette Synspunct, er det klart, at det maatte have været ønskeligt, som vel overhoved i formel Henseende rigtigt, at den i Loven af 15de September 1851 omhandlede Bevilling til Veivæsenet ved ethvert Storthing kom til at gaae ud paa visse bestemte Arbejder, som kunde ventes fuldstændigen udforte i den nærmeste Budgettermin.

Der er imidlertid i Regjeringens Foredrag (Afskriftet S. 4) anført som de væsentligste Grunde for ikke at lade den Plan for Veivæsenets Virksomhed, til hvis Iværksættelse Bevilling af ethvert Storthing bliver at søge, være indskrænket til et saa kort Tidsrum, som de nærmeste tre Aar:

1. at den bevilgende Myndighed ikkun ved Planens Udstrækning over et noget længere Tids-

rum vil kunne erholde en til at bedømme dens Billighed og Hensigtsmæssighed nødvendig samlet Oversigt over hvad der ved dens Iværksættelse vil udrettes til Lettelse af Communicationen i de forskjellige Districter;

2. at jevnligt flere enkelte Arbejder staae i saadan indbyrdes Forbindelse, at de gjensidigt betinge hinanden, og endelig
3. at det for en hensigtsmæssig Fordeling af Arbeidsvirksomheden i hvert enkelt Aar saavel med Hensyn til Muligheden af at erholde den fornødne Arbejdsstof, som til at kunne benytte de samme Arbejdsredskaber ved forskjellige Arbejder, vil være nødvendigt at have Oversigt over Veivæsenets Virksomhed for et længere Tidsrum og derved Valg imellem et større Antal Arbejder, beliggende i forskjellige Egne af Riget.

At disse Grunde ogsaa i Virkeligheden ere af megen Vægt, lader sig efter Committeeens Formening neppe bestribe. Naar man seer hen til Beskaffenheden af de forskjellige Hensyn og Interesser, der kunne ventes at ville gjøre sig gjældende ved Behandlingen af dette Slags Sager, vil man let komme til den Overbeviisning, at det heldige Resultat af en saadan Behandling ligesaavel inden Storthinget som i Amtsformandskaberne i en ganske væsentlig Grad kan være afhængigt af, hvorvidt der gives Udset til nogenledes samtidigt eller dog i en nærmere Fremtid at faae fyldestgjort de Krav, der fra flere Egne med omtrent lige Foie kunne gøres paa Forbedring i deres Veivæsen. Vel er det saa, at man end ikke ved at have en for et noget længere Tidsrum opgjort Plan at støtte sig til kan erhverve fuldstændig Sikkerhed i denne Henseende, aldenstund et følgende Storthing, som oven bemærket, ikke kan være forpligtet til ligefrem at følge den samme Plan, som et foregaaende har lagt til Grund for sine Bevillinger; men Meget vil dog allerede være vundet ved den Sandsynlighed, der maa erkjendes at være for, at Regjeringen ikke blot ved den oprindelige Forberedelse af Planen, men ogsaa ved den successive Udførelse af denne, hvortil ethvert enkelt Storthings Bevilling skal holde Afdgangen aaben, vil anvende al mulig Omhu for at indrette sig saaledes, at der altid kan være Grund til af Storthinget at vente beredvillig Imødekommen ved Bevilgelse af de fornødne Midler til Veivæsenets fortsatte planmæssige Udvikling.

Der kunde vel endog være Spørgsmaal om ikke en saadan Plan, som her antydet, for Over- sigtens Skyld hellere maatte ønskes paa een Gang opgjort og fremlagt i et saa stort Om- fang som muligt, end blot for et forholdsvis ringe Antal Arbejder gennem et ikke længere Tidsrum end 6 Aar; men idet Committeeen maa henholde sig til de af Departementet (Afskriftet S. 3—4) udviklede Grunde for, at dette ikke hensigtsmæssigen har kunnet ske, kan man paa den anden Side ikke Andet end udtale den Me- ning, at saafremt Antallet af de nævnte Arbei- der skulde have været yderligere indskrænket til hvad der kunde med Sikkerhed paaregnes fuld- ført alene i Løbet af een Budgettermin, vilde der sandsynligvis have modt endnu flere og større Bankekligheder end nu baade ved de forberedende Forhandlinger med Amtsgemeinderne og ved den endelige Afgjørelse inden Stortinget.

I Forbindelse hermed skal Committeeen til- lade sig at henlede Opmærksomheden paa, at der formeentlig ved den første Ordning af de her omhandlede Forholde efter den nye Beilov med al Føie bør lægges en ikke ringe Vægt paa den Opfatning af disse samme Forholde, der maa antages væsentligt at have ligget til Grund for de derom i bemeldte Lov givne Bestemmel- ser. I denne Henseende fortjener det at be- mærkes, at i en til Odelsstinget i 1848 afgiven Committee-Indstilling angaaende Beiloven har den Pluralitet, som anbefalede Optagelsen af de nu gjældende Bestemmelser om Fremgangsmaaden ved Bevillinger til Veivæsenet, ytret sig paa føl- gende Maade om, hvorledes denne Fremgangs- maade skulde tænkes forenet med den Garanti for en nogenlunde jevn og planmæssig Udvik- ling af Veivæsenet, som det under enhver For- udsætning maatte anses at være af den største reelle Bigtighed at opnaae, og som Minoriteten derfor havde søgt tilveiebragt ved en Modifica- tion i hine Bestemmelser, der imidlertid ikke vandt Stortingets Bifald:

„Kan det derhos ventes,“ heder det, „at Regjeringen vil lægge en hensigtsmæssig Plan for Landets Communicationsvæsen i det Hele, og det indrømmes, at Udførelsen af en saadan Plan med Nødvendighed maa overlades til et foranliggende længere Tidsrum, saa synes ingen større Ulempe at kunne resultere af Stortingets Bevillings- Myndighed end den, som maatte blive en Følge af Meningsforskjel imellem dette og Regjeringen om hiin Plans mere eller mindre hurtige Udfø-

Stortingets Comm.-Indstillinger.

relse; men det kan neppe tænkes, at noget for- styrrende Indgreb vilde ske i den specielle An- ordning for dens Fremgang eller med andre Ord, at Stortinget vilde indlade sig paa at bestemme, hvilket Beilæg der skulde være det første eller det sidste.“ (Storthings-Forhandlingerne 1848, 6 Deel, S. 213).

Man er saaledes dengang gaaet ud fra den dobbelte Forudsætning, at en Plan for Veivæsenets Fremgang, hvortil Stortingets Bevillinger i dette Diemed skulde slutte sig, vilde blive forud opgjort for et meget længere Tids- rum end det, hvorefter her nu er Spørgsmaal, og at det ved Siden deraf i Regelen maatte være overladt til Administrationen nærmere at bestemme den indbyrdes Orden, i hvilken de enkelte Arbejder efterhaanden hensigtsmæssigt kunde bringes til Udførelse. De Grunde, der efter det Ovenanførte tale for, at denne sidste For- udsætning inden visse Grændser bliver til Vir- kelighed, maa naturligtvis, naar deres Gyldighed forøvrigt erkjendes, snarere vinde end tabe i Vægt derved, at man af andre, ligeledes tidligere anty- dede Hensyn nu ifkun har opgjort Planen for et saa langt Tidsrum, som det anses nødven- digt til at sikre Arbejdernes jevne og stadige Fremgang.

Committeeen har imidlertid, uanset alt dette, ikke troet at kunne fritage sig for at tage under den omhyggeligste Overveielse, hvorvidt man skulde kunne see sig i Stand til i det her foreliggende spe- cielle Tilfælde at foreslaae Arbejdsplanen saale- des modificeret, at man ved Bevillingen af Mid- ler til dens Udførelse under ingen Omstændig- hed skulde behøve at tage noget væsentligt Hen- syn til Fortsættelsen gennem en efterfølgende Budgettermin. Men ved ethvert nyt Forsøg i denne Retning er Committeeen bleven mere og mere overbevist om, at det ikke staaer i dens Magt i Sagens nuværende Stilling at tilveie- bringe noget saadant Forslag, som ikke enten paa den ene eller den anden Maade vilde medføre aldeles overveiende praktiske Bankekligheder og Ulemper.

Naar man ubetinget skulde holde sig til hvad der ved Hjælp af Bevillingen for den nær- meste Budgettermin kunde i denne bringes til endelig Udførelse, maatte dette ligefrem lede til, at Administrationen ikke blot blev saa meget mere indskrænket i Valget af de Arbejder, som efterhaanden skulde sættes i Værk, og altsaa li- det eller intet Hensyn kunde tage til de forskjel-

lige locale og temporaire Forholde, hvoraf et saadant Valg oftere inden et ganske kort Tidsrum kan vise sig at burde have været i væsentlig Grad betinget, som f. Ex. Misvært og Mangel paa Arbeide i visse Districter, eller overdrevent høie Priser paa Arbeide og Materialier i andre Egne o. s. v.; men man vilde endog være udsat for en større eller mindre Standsning, om ikke fuldkomment Ophor af Arbeiderne hvert tredje Aar, forsaavidt nemlig Styrelsen paa den ene Side maatte have Interesse af at de Foretagender, hvortil Midler af det ene Storting vare bevilgede, saavidt muligt, kunde blive fuldvirkende forinden det andet skulde stride til ny Bevilling, medens paa den anden Side Mangelen af en mere omfattende Plan i ethvert Fald vilde gjøre det vanskeligt at indrette Arbeidsvirksomheden saaledes, at den efter en baade med Hensyn til Tid og Sted nogenlunde jevn Fordeling kunde gaae over fra den ene Budgettermin i den anden. Hertil kommer endvidere den Betragtning, at om man end med Tilfidsættelse af mange andre Hensyn vilde sammentrænge Arbeidsvirksomheden paa enkelte Steder, for at i Regelen ogsaa de større Anlæg kunde blive fuldførte i den ene Budgettermin, uden at paakræve Fortsættelse af Bevillingen gennem en eller flere følgende, vil der dog ligesaavel i Betvæsenet, som i andre Administrations-Grene, f. Ex. med Hensyn til de større offentlige Bygninger og Befæstnings-Arbeider m. B., undertiden forekomme enkelte Foretagender, som i og for sig ere af den Betydning, at Fuldførelsen deraf nødvendigvis maa fordeles paa flere Budgetterminer, og i saadanne Tilfælde vilde det altsaa dog fremdeles, som hidtil, ikke kunne undgaaes at Bevillingerne ved et følgende Storting maatte være i en vis Grad bundne til den af et foregaaende vedtagne Arbeidsplan.

De Vanskeligheder, der saaledes af almindelige Grunde fra flere Sider stille sig i Veien for en hensigtsmæssig Ordning af Forholdet derhen, at Bevillingen alene skulde omfatte visse, i en til de nærmest følgende tre Aar indskrænket og affluttet Plan optagne Arbeider, faae i nærværende Tilfælde en forøget Vægt derved, at de foreløbige Forhandlinger mellem Regjeringen og Amtsgemeinderne angaaende disses Tilskud formentlig heelt igjennem ere støttede til Forudsætningen om, at den sexaarige Arbeidsplan vilde blive lagt til Grund ligesaavel for Stortingets som for Amtsgemeindernes Bevillinger. Vel har

der efter Forholdets Natur ikke kunnet være nogen formel Garanti for, at ogsaa et følgende Storting vilde bevilge Midler til den fuldstændige Gjennemførelse af en saadan Plan. Men saafremt denne allerede strax, naar den første Bevilling forlangtes, blev af dette Storting sat ud af Betragtning med Hensyn til Poster, hvortil Amtsgemeindernes Bevilling efter Planen har omfattet en samlet Række af forskellige Arbeider, saaledes som Tilfældet er i flere Amtsdistricter, f. Ex. i Christians og Buskeruds Amter, vilde Spørgsmaalet om Afgangen til en delvis Benyttelse af disse Bevillinger, efterat en af deres væsentlige Forudsætninger er bortfalden, efter Committeeens Formening give Anledning til saamegen Tvivl og Forvikling saavel som til Forsinkelse og muligens lang Tids Standsning af meget vigtige Foretagender, at ogsaa Hensynet hertil maatte vække afgjørende Betænkkeligheder imod en saadan ubetinget Indskrænkning af den nu foreliggende Arbeidsplan, som man efter det ovenfor Anførte heller ikke af andre Grunde kunde ansee i og for sig ønskelig.

Committeen antager heller ikke, at der endog fra et strengt formelt Synspunct med Føie vil kunne gjøres nogen væsentlig Indvending mod at lægge den ommeldte Plan til Grund for nærværende Storthings Bevilling til Betvæsenet, naar Forholdene for Øvrigt i det Hele ordnes paa den Maade, man nu skal tillade sig at angive, og hvorved Committeeen tør haabe at have taget tilstrækkeligt Hensyn til at Administrationen skal faae Udgang til en efter Omstændighederne lempet hensigtsmæssig Fordeling af de specielle Arbeider, og at derhos de ovenfor antydede Ulemper ved gjentagne yderligere Forhandlinger med vedkommende Amtsgemeinder kunne undgaaes, paa samme Tid som der sørges for, at et kommende Storting ikke skal finde sig mere bundet med Hensyn til den fortsatte Bevilling til Betvæsenet, end det efter Forholdenes egen Natur i dette, som i andre lignende Anliggender altid til en vis Grad vil kunne blive Tilfældet.

Som ovenfor berørt, findes i Regjeringens Proposition opført blandt de til Iværksættelsen i de nærmeste 6 Aar paatænkte Arbeider Anlæggene af en ny Hovedvei fra Thelemarken til Hvardanger og dertil anslaaet et Beløb af 30,000 Ekd. aarlig i dette Tidsrum, medens Overslaget i det Hele gaaer op til 255,000 Ekd. Committeeen misfjender ingenlunde Vægten af de Grunde, der i Regjeringens Foredrag Afstrykkes S.

51—57) ere udviklede for Dnsfælgigheden af at faa tilveiebragt en Veiforbindelse i dette Strog mellem det østen- og vestenfjeldske Norge. Men Committeeen fem allerede ved dens første Overveielser af Veibudgettet til den Overbeviisning, at man ved at anbefale den hele af Regjeringen foreslaaede aarlige Udligningssum af 180,000 Spd. bevilget af nærværende Storthing vilde gaae videre end det kunde ansees tilraadeligt, især naar Bevillingen skulde slutte sig til en sersaarig Arbeidsplan, og det altsaa med Sikkerhed kunde forudsæes, at der forinden dens Fuldførelse vilde opstaae saa mange og store Krav paa nye Bevillinger til Veivæsenet, at der synes at burde holdes næste Storthing en friere Afgang aaben til at fyldestgjøre idetmindste nogle af dem, uden Forstyrrelse af hiin Plan, end Tilfældet vilde blive, saafremt man alene til denne allerede havde paaregnet det høieste Beløb, der med Sandsynlighed kunde ventes bevilget til Veivæsenet i en længere Fremtid. Naar saaledes en Reduction af nogen Betydning sandtes nødvendig, maatte den efter Committeeens Anskuelse hellere udelukkende ramme det enkelte nye Beianlæg, end at den skulde gaae ud over et større Antal af de øvrige Arbeider til Forbedring af ældre Veie, og derved tillige gribe forstyrrende ind i de med Amtskommunerne truffne foreløbige Forsøinger.

Det er imidlertid ikke blot ved den saaledes tilføjede Reduction af den samlede Bevillingssum efter Planen, Committeeen har havt for Die at lette næste Storthing Afgang til, ubundet af andre Hensyn, at fatte de Beslutninger angaaende Anvendelsen af Midler til Veivæsenets Fremme, som det selv maatte finde for godt. Denne Afgang vilde alligevel blive mere end tilbørligt indskrænket, saafremt der ikke med Hensyn til de øvrige i den nævnte Plan optagne Arbeider skulde tænkes levnet næste Storthing andet Valg, end, som tidligere antydet, enten ligefrem efter Planen at bevilge de dertil fornødne Midler eller ogsaa, ved at benytte sin utvivlsomme Ret til at negte saadan Bevilling, foranledige Standsning af allerede paabegyndte Foretagender og fremkalde alle de dermed forbundne Ulemper. Biskof er der efter den Maade, hvorpaa Sagen nu er bleven forberedt fra Regjeringens Side, overveieende Grund til at gaae ud fra Formodningen om, at den fremlagte Plan for Veivæsenets Udvikling i den nærmeste Fremtid vil i alt Bessentligt blive befulgt ogsaa af næste Storthing; men det vilde dog ikke være rigtigt,

om man ved Forudsætningen herom skulde lade sig bestemme ti at gaae videre med Planens Jværfættelse i Løbet af den første Budgettermin, end de ovenfor fremsillede Hensyn til en passende Fordeling af de forskjellige Arbeider m. V. maatte gjøre det nødvendigt. Uagtet det neppe kan betvivles, at Regjeringen i denne Henseende vilde af sig selv være opmærksom paa, at en altfor udstrakt Benyttelse af Afgang til at paabegynde nye Arbeider, til hvis Fortsættelse Midler senere skulde bevilges, let kunde lede til Vanskeligheder og overhoved snarere vilde blive til Skade end til Gavn for Veivæsenets Fremgang, der nu i saa høi Grad afhænger af begge Statsmagters stadige Samvirken, har Committeeen dog ikke kunnet Andet end ansee det i sin Orden, at nærværende Storthing ved et udtrykkeligt Tilkjendegivende nærmere betegner den Opfatning af Forholdet imellem dets egen og et følgende Storthings Bevillingsmyndighed, under hvilken man alene har fundet at kunne og burde lægge en for et længere Tidsrum affattet Plan for Beiarbejderne til Grund for den Bevilling, som nu skal finde Sted. Et saadant Tilkjendegivende antages rettest at kunne see gennem en til nyknævnte Bevilling knyttet Anmodning til Regjeringen om, ved Bestemmelsen af den Orden, hvori de i Planen opførte Beiarbeider skulde komme til Udførelse, at have for Die, at de af nærværende Storthing bevilgede Midler, saavidt det kan bestaae med en hensigtsmæssig Arbeidsplan i det Hele, fortrinvis blive anvendte til saadanne Arbeider i de forskjellige Egne af Landet, som ved Hjælp deraf kunne fuldføres, uden at kræve ny Bevilling for en følgende Budgettermin.

Naar der da af Regjeringen atter for næste Storthing, efter hvad der i dens Indstilling (Aftryk S. 4) er yttret, bliver fremlagt en ny sersaarig Arbeidsplan, og i denne opføres saavel de fra den nu foreliggende Plan tilbagestaaende, deels ufuldendte, deels endnu ikke paabegyndte Arbeider, der antages fremdeles at burde komme i Betragtning, som ogsaa de andre Foretagender, hvorom der efter de imellem Regjeringen og vedkommende Amtskommuner imidlertid stedfundne yderligere Forhandlinger bliver Spørgsmaal for den nærmeste Fremtid, vil Sagen formeentlig blive ordnet saaledes, at disse sidste Foretagender ikke behøve med Hensyn til Udførelsen ubetinget at staae tilbage for hine, og der vil altsaa, selv for de Amtskommuner, der ikke have faaet Arbeider opførte paa den nu foreliggende

Plan for de næste 6 Aar, ligesuldt kunne blive Udgang til at erholde udforte i den sidste Halvdeel af dette Tidsrum saadanne nye Foretagender, hvis Bigtighed maatte findes at qualificere dem dertil fremfor enkelte af dem, der nu ere medtagne i Planen.

Den Omstændighed at der for nogle Amts-Communer's Bedkommende s. Er. Agershuus, Bratsberg, samt søndre og nordre Trondhjems Amt, savnes fuldstændig Vedtagelse af de Bilkaar, under hvilke Tilskud til visse Veiarbejder ere antagne at burde tilstaaes dem, — deels fordi nemlig Sagerne ikke fra Regjeringens Side have kunnet blive betimeligt nok forberedede til at forelægges Amts-Formandskaberne, deels fordi der, efter at dette er skeet, er foretaget saadanne Forandringer i Forslagene, som udkræve nye Beslutninger om Bevilgning fra Amts-Communerne, — har Committeeen ligesaalet som Regjeringen fundet at kunne være til Hinder for at disse Arbejder medtages blandt de øvrige i den nu foreliggende Arbejds-Plan, da der efter de stedfundne tidligere Forhandlinger neppe kan være Tvivl om, at hine Bilkaar ville blive vedtagne, og Følgen af at dette mod Forventning ikke skulde skee, i al Fald kun vil være, at de her tilsigtede Arbejder udgaae af Concurrence med de øvrige i Planen optagne, forsaavidt angaaer Udførelsen i den Budgettermin, for hvilken Midler nu bevilges. Men ligesom derved dog ikke vilde bevirkes nogen saadan Indskrænkning i Planens Omfang, at jo Regjeringen alligevel beholdt tilstrækkelig Udgang til Valg imellem forskjellige Arbejder med Hensyn til Ordenen for deres Udførelse i denne Budgettermin, saaledes vil der paa den anden Side ved enhver muligens indtrædende Reduction af den nu vedtagne Plan selvfølgelig i samme Forhold levnes friere Hænder ved Udgjøret af ny Plan for et følgende Storthings Bevilgninger.

Efter hvad der ovenfor er anført, har Committeeen altsaa ikke fundet at kunne tilraade nogen anden Indskrænkning for Tiden foretagen i den af Regjeringen fremlagte Plan end at det i Afstrykket S. 69 under No. 33 opførte Anlæg af ny Hovedvei fra Thelemarken til Hardanger udelades, hvorved den foreslaaede aarlige Bevilgningssum af 180,000 Spd. skulde blive formindsket med 30,000 Spd. Da Committeeen imidlertid tillige har troet, i Overeensstemmelse med et fra Repræsentanterne fra søndre Trondhjems Amt og Trondhjems By med Flere til Storthinget ind-

givet særskilt Andragende, hvorom Mere nedenfor, at burde anbefale medtaget blandt de Arbejder, der allerede ved Hjælp af de for denne Budgettermin bevilgede Midler efter Regjeringens nærmere Bestemmelse kunne blive at iværksætte, ogsaa den i Afstrykket S. 18—19 omhandlede Omlægning af Hovedveien over Buaasen og Steenbjerget ved Trondhjem, vil paa Grund heraf Redskøttelsen i den samlede Bevilgningssum ikke kunne indtræde med det fulde nye antydede Beløb. Den nævnte Omlægning er nemlig calculeret til 56,000 Spd., og der vilde altsaa efter Fradrag af det almindelige Tilskud af $\frac{1}{5}$ fra Amtsgommunen med 11200 Spd., blive 44800 Spd. tilbage at fordele paa 6 Aar med $7,466\frac{2}{3}$ Spd. aarlig, men idet Committeeen har anseet det ønskeligt at den samlede aarlige Bevilgning opføres med en rund Sum, antager man tillige, at naar denne ansættes til 155,000 Spd., vil der saa meget mindre kunne mangle de fornødne Midler til i Budgetterminen at faae iværksat ogsaa den her omhandlede Omlægning, forsaavidt Regjeringen i Øvrigt dertil finder Anledning, som det maaskee neppe kan ansees høvet over al Tvivl, hvorvidt i dette Tilfælde vedkommende Amts-Commune vilde finde sig beføiet til samtidigt at yde Tilskud til den i Afstrykket S. 69 under No. 23 opførte, formeentlig ikke i den Grad paatrængende Omlægning af den saakaldte Gevingaas, og i benægtende Fald vilde altsaa heller ikke det hertil paaregnede Bidrag af det almindelige Beifond komme til Anvendelse.

Angaaende Udredelsesmaaden af den Sum af 155,000 Spd. aarlig, Committeeen saaledes agter at foreslaae bevilget til Veivæsenets Fremme efter Lov af 15de September 1851 §§ 4 og 5, skal man tillade sig at bemærke, at man vel har fundet overveiende Grund til med Regjeringen at antage, at der ikke bør blive Spørgsmaal om at lade det hele Beløb gaae til endelig Udgift for Statscassen, men at man dog paa den anden Side heller ikke har troet, at der efter Omstændighederne kunde være særdeles Betænkelighed ved at benytte Noget af Statscassens contante Beholdning som Bidrag til de heromhandlede Udgifters Bestridelse, for derved at opnaae en saadan Formindskelse i den directe Udligning paa Landets Matriculskyld saavel som paa Kjøbstæderne, at denne Udligning for den første Budgettermin ikke kom til at overstige 48 β aarlig pr. Skuldaler, eller paa Landdistricterne tilsammen 96,000 Spd. og paa Kjøb- og Ladestæderne, efter det

af Regjeringen foreslaaede Forhold, hvori Committeeen ikke har fundet tilstrækkelig Grund til at tilraade nogen Forandring, $\frac{1}{4}$ af det nævnte Beløb, eller 24,000 Ekd.

Under Forudsætning af at dette bifaldes, vil der efter det Foranferte blive at overtage til endelig Udredelse af Statscassen et Beløb af 35,000 Ekd. aarlig.

Med Hensyn til Udligningen paa Matriculskyllden er Committeeen med Regjeringen gaaen ud fra, at det egentlige Finmarken, eller Altens, Hammerfests, Lanens og Barangers Fogderier fremdeles, som hidtil, ville blive at undtage fra denne Udligning, hvilket ogsaa, skjønt ikke udtrykkelig nævnt i Veilovens § 4, dog synes at stemme bedst overens med den deri indeholdte Regel om, at heller ikke Kjøbstæderne i det egentlige Finmarken skulle deeltage i den almindelige Udligning i her omhandlede Diemed. Det antages imidlertid rigtigst, at den Beslutning, som bliver at afgive om Udligningen paa Matriculskyllden, kommer til at indeholde det Fornødne om hiin Undtagelse, hvilket ikke er iagttaget i den Kongelige Proposition.

Betreffende det Forhold, efter hvilket Kjøb- og Ladestederne indbyrdes bør deeltage i Udredelsen af det dem paahvilende samlede Bidrag er det af Regjeringen (Afstrykket S. 66, jfr. Tabellen S. 70—71) nærmere forklaret, hvorledes Fordelingen er antagen at burde skee, saavidt muligt, efter et paa Brandforsikrings-Summen, Folkemængden og Indførsels-Tolden grundet Forholdstal. Ved at lægge samtlige disse Momenter til Grund synes det ogsaa rimeligt, at man maatte komme det Rette saa nær, som det overhoved lader sig gjøre ved en almindelig Forholds-Bestemmelse, og Committeeen har heller ikke fundet at kunne fra sit Standpunct tilraade denne i nærværende Tilfælde for nogen Deel fravegen. Det er vistnok antageligt, at dette Paalæg af en hidtil ikke tilvant Byrde vil i mange Byer og især i dem, der enten paa Grund af sin Velstand eller formedelst andre Forholde ikke kunne vente at haffe umiddelbar Nytte i al Fald af de nærmest forestaaende Betarbejder, blive anseet i en ikke ringe Grad trykkende, endog uden Hensyn til Forholdet imellem Byerne indbyrdes; og at man under saadanne Omstændigheder vil være desto mere notesende i at bedømme Ansættelsen af dette Forhold imellem de Byer, der lettest kunne bringes i Sammenligning med hinanden, er ganske naturligt. Da det nu altid maa blive

forbundet med megen Vanskelighed at udfinde en almindelig Forholds-Betegner, ved hvis Anvendelse der i Virkeligheden skulde kunne tilveiebringes nogenlunde Lighed imellem de forskjellige Steder, og Erkjendelsen af at en saadan Lighed er tilveiebragt vil være endnu vanskeligere at opnaae hos alle Vedkommende, har det ikke kunnet være Committeeen uventet, af Repræsentanter fra flere Kjøbstæder at høre den i Forslag bragte Fordelings-Maade af det her omhandlede Bidrag paa de respectve Byer omtalt med en Utilfredshed, som for Øvrigt heller ikke Committeeen efter den Mening, man foreløbigt har kunnet danne sig om Forholdene, tør erklære i og for sig at mangle al Grund. Committeeen har imidlertid ikke seet sig i Stand til med de Materialier, hvoraf den enten har været eller inden en rimelig Tid kunde ventes at ville komme i Besiddelse, at foretage de vidtloftige sammenlignende Undersøgelser, som maatte udføres til at begrunde enten et selvstændigt og for samtlige Kjøb- og Ladesteder gennemført Forslag til Bidragets Fordeling efter et andet Forhold end det af Regjeringen antagne, eller endog blot partielle Modificationer i dette sidste, naar man ikke ved disse skulde være udsat for, idet man søgte at raade Bod paa den formeentlige Ubillighed i een Henseende, muligens at kunne komme til at foranledige et ligesaa stort eller større Misforhold i andre. Da derhos Fordelingsmaaden i ethvert Fald nu kun bestemmes for de nærmest følgende tre Aar, vil der i denne Tid kunne gjøres den fornødne yderligere Erfaring om dens Brugbarhed, og navnlig være Anledning for Vedkommende til betimeligt forinden lignende Bestemmelse næste Gang skal afgives, at fremkomme til Regjeringen med enhver Oplysning, som maatte antages at kunne og burde have nogen væsentlig Indflydelse i saa Henseende, hvorefter Sagen da, fra alle Sider behørigen forberedt, vil komme under ny Afgjørelse af Storthinget.

Idet Committeeen nu skal gaae over til nærmere at omhandle de Poster af den foreliggende Arbejdsplan, paa hvilke man i Henshold til Foranferte har fundet sig forpligtet til at henlede Storthingets specielle Opmærksomhed, forsaavidt der nemlig er fremkommet Forslag om Forandringer i eller Tillæg til bemeldte Plan, tillader man sig foreløbig at bemærke, at Committeeen efter de i Afstrykket S. 66—67 meddeelte Oplysninger ikke har fundet Anledning til nogen Erindring med Hensyn til Størrelsen af de samme

steds opførte Beløb deels til Vedligeholdelse af visse affides liggende Hovedveistykker for det almindelige Veifonds Regning efter derom af Kongen, i Medhold af den ældre Veilovgivning, tidligere afgivne Bestemmelser (2,150 Ekd. aarlig) deels til tilfældige og uforudseede Udgifter, samt til Undersøgelser angaaende nye Veiforetagender, (10,200 Ekd. aarlig.)

Det er i Departementets Indstilling (Afskriften S. 18) anført, at blandt de Veie, som det vil være af særdeles Bigtighed i den nærmeste Fremtid at faae forbedrede, er Veien imellem Roraas og Trondhjem, og at der efter anstillede Undersøgelser er istandbragt Forslag til Omlægning af det misligste Parti paa denne Linie, nemlig Strækningen over Bhaasen og Steenbjerget ved Trondhjem med en Bekostning af 56,000 Ekd.; men at det af vedkommende Ingenieur er anseet ønskeligt, at Udførelsen af denne Omlægning bliver udsat, indtil man ved noget andet af de nær forestaaende Arbejder i andre Egne af Landet har kunnet vinde en mere paalidelig Erfaring, end der hidtil synes, om hvorledes de Vanskeligheder, som et meget leerholdigt Terrain medfører, paa den hensigtsmæssigste og mindst bekostelige Maade kunne overvindes. Medens Departementet paa Grund heraf ikke har troet at burde opføre nyse nævnte Omlægning paa den for nærværende Storting fremlagte Arbeids-Plan, er der, som ovenberørt, fra samtlige Repræsentanter fra søndre Trondhjems Amt og Trondhjems By samt en af Repræsentanterne fra Hedemarkens Amt directe til Stortinget indgivet et Andragende, dateret 11te Mai sidstleden, om at det til Omlægningen calculerede Beløb af 56,000 Ekd. nu maa blive bevilget med 18,666 Ekd. 80 ø aarlig, imod at 11,600 Ekd. refunderes af søndre Trondhjems Amts-Commune.

Der yttres i dette Andragende at den 14 Mile lange Vei mellem Trondhjem og Roraas er den vigtigste af Amtets Fragtveie og passeres i sin fulde Længde af maafee 20,000 Hestelæs a 1 $\frac{1}{2}$ Ekd., samt paa kortere Strækninger af det dobbelte Antal eller endnu mere. Den fører nemlig fra Trondhjem til en Egn, hvor Beboerne af 2 Præstegjelde med 7,500 Mennesker og Dele af 3 andre Præstegjelde ikke avle et Korn, — hvor en Mængde tunge Varer, saasom 2000 Ekd. Kobber og 5000 Ekd. Chrommalm produceres — hvorover maafee et

Par Tusinde Ekd. eller mere af svenske Jernvarer føres til det Nordenfjeldske, — og hvorhen betydelige Partier Fiskevarer føres deels til Egnens Behov og deels til Forsendelse til Sverige, Nierdalen og flere Steder. Endelig gaaer en ikke ubetydelig Deel af Fjeldbøndernes Producter paa denne Vei til Trondhjem, saasom Fiskevarer, Bilt osv. Amtet har i en Række af Aar, ved Siden af dets Bidrag til Veiarbejder i andre Egne af Landet, anvendt store Summer til Forbedring og Omlægning af vanskelige tunge Partier af denne Vei, og det har, som af Departementet anført, (Afskriften S. 18) af Veicasen erholdt Hjælp til Omlægning af de saakaldte Drøllier; men desuagtet staaer der endnu overmaade Meget tilbage at gjøre. Under disse Omstændigheder have Andragerne anseet det af paatrængende Bigtighed, at den Omlægning af Veien over Bhaasen, hvortil Forslag allerede synes, kan blive iværksat saa snart som muligt, idet de derhos med Hensyn til den af Departementet anførte Grund for en Udsættelse med Arbeidet have bemærket, at der under de mange andre Arbejder, som foregaae for Veivæsenets Regning omkring i Landet, maa forudsættes at ville blive Anledning til allerede i den nærmest liggende Tid at erhverve fornøden Erfaring om Bygningsmaaden i et Terrain af den her tilsigtede Beskaffenhed.

I det Committee efter hvad der baade i Departementets Indstilling og i det nævnte Andragende er anført, saavel som ogsaa efter det nærmere Bekjendskab, flere af Committee's Medlemmer have til Forholdene, maa erkjende, at den her omhandlede Veistrækning, der ligger lige i Nærheden af Trondhjems By, og danner Hovedadgangen til denne fra det søndenfjeldske Norge paa samme Tid som den udgjør en Deel af en særdeles vigtig Transportvei, i fortrinlig Grad egner sig til Opmærksomhed, har Committee derhos i den Betragtning, at der af de nye Veiarbejder, hvorom Undersøgelser hidtil med behørig Fuldstændighed have kunnet anstilles og Forslag opgjøres til Understøttelse ved Bevillinger af det almindelige Veifond, falder et forholdsvis saa meget ringere Antal paa de fjernereliggende Dele af Landet, fundet en yderligere Grund til at anbefale ogsaa denne Veiomlægning optagen i Arbeids-Planen for den nærmeste Fremtid. Der vil da være Udgang for Regjeringen til at bestemme dens Paabegyndelse, saasnart som Omstændighederne maatte være gunstige dertil, i hvil-

ken Henseende det vel navnlig burde paaregnes, at den antydede Mangel af tilstrækkelig Erfaring med Hensyn til Bygning af Veie i leerholdigt Terrain i al Fald ikke i ret lang Tid vil vedblive at være nogen væsentlig Hindring.

Committeen har allerede ovenfor tilladt sig at yttre den Formening at Bevilgningen til den her omhandlede Veiomlægning bør skee under de samme Betingelser, der i Regelen ere vedtagne, hvad angaaer Amtsgemeens Tilskud, saaledes at dette her bliver at udrede med $\frac{1}{6}$ af Overslagssummen 56,000 Spd., altsaa 11,200 Spd., ligesom man paa samme Sted har udtalt sig angaaende den Indskyldelse det ommeldte Tillæg til Arbejds-Planen skulde komme til at faae paa Størelsen af det Beløb, der til dennes partielle Udførelse i den nærmeste Budgettermin vil blive at bevilge.

Med Hensyn til det i Regjeringens Forslag angaaende de nærmest forestaaende Veiforetagender (Afstrykket S. 58 og 68 jfr. S. 11—15) under No. 1 opførte Anlæg af en ny Hovedvei fra Sæterstranden langs Gjersøen til Asper Bro i Agerøhus Amt, er der ved Stortingets Beslutning af 22de April sidstleden oversendt Committeen en Forestilling fra Formandskabet i Krogstad Præstegjeld, hvori yttres den Formening, at Veien bør gaae i den først paatænkte Retning „fra Liabro gennem det vestlige Eki og komme frem ved Gaarden Asper i Krogstad.“ Formandskabet har ikke noiere betegnet Veiliniien, men det antages at være dets Mening, at den i Departementets Indstilling, Afstrykket S. 12, Lit. b, beskrevne østre (ved en Trykfeil staaer der i Indstillingen: vestre) Linie om Greverud bør følges. Som Grunde for at denne østre Linie bør foretrakkes, anføres at Beføstningen ved Chausséen fra Oslo til Liabro i andet Fald vilde forsaavidt angaaer Stykket mellem Sæterstranden og Liabro være „maadelig anvendt“ — at den vestre Linie skal tilbyde større Vanskeligheder for et Veianlæg end østre og saaledes blive kostbarere at oparbejde, — at den østre Linie formenes at blive kortere, — at Færdselen fra de østre Bygder til Christiania vil blive meget større end fra de vestre, fordi de sidstnævnte deels afsætte deres Varer i Drobak og Moss, deels forsaavidt de søge til Christiania, benytte den bekvemmere Vandtransport, — og endelig at Veien, anlagt efter den østre Linie, vilde gjøre omtrent 2 Mile Bygdevei oversflødig.

Idet Committeen her maa henholde sig til de almindelige Bemærkninger, den i det Foregaaende har tilladt sig at fremsætte om, at det ikke vil være tilraadeligt for Stortinget, uden i al Fald ganske undtagelsesviis, at indlade sig paa Detaillen i Valget mellem forskjellige alternativer Veiliniier og den dermed forbundne Afgjørelse af særskilte locale Interesser tildeels blot imellem enkelte Bygdelag, skal man specielt med Hensyn til det her omhandlede Spørgsmaal gjøre opmærksom paa, at netop dette sees af Afstrykket S. 11 og følgende, at have været Gjenstand for særdeles fuldstændige og i Løbet af flere Aar oftere gjentagne Undersøgelser. Naar nu Resultatet heraf paa de i Afstrykket udførligt fremstillede Grunde er blevet, at Indre-Departementets Veiasistent, Ingenieurcapitain Bergh, har erklæret den vestre Linie ved Siden af dens i det Hele taget større Transport-Evne, at besidde vigtige og afgjørende Fortrin med Hensyn til den fremtidige Fuldkommengjørelse af vedkommende Districters Communicationsystem, og at han derfor ubetinget maa tilraade Valget af denne Linie fremfor den tidligere foreslaaede østre Linie om Greverud, saa kan der efter Committeens Formening ikke være nogen rimelig Anledning til Tvivl om, at det Valg imellem Veiliniierne, for hvilken Veibestyrelsen i Genhold hertil endelig har bestemt sig, ogsaa vil i Virkeligheden paa den hensigtsmæssigste og fuldstændigste Maade fyldestgøre det Almindeliges, om end ikke hver enkelt i Sagen interesseret Communes Fordringer til det nye Veianlæg. Men uagtet Committeen derfor heller ikke anseer det fornødent yderligere end skeet er i Departementets Foredrag at omhandle de af Krogstads Formandskab paa ny fremstillede Grunde for at gaae tilbage til den østre Veilinie, troer man dog i specielt Henseende til en enkelt, ovenfor gjengiven Yttring i Formandskabets Andragende betræffende det formeentlig Unyttige i den skete Oparbejdelse af ny Veimellem Sæterstranden og Liabro, naar man ikke vil fortsætte Veien sydover paa den østre Linie om Greverud, her at burde indtage en Bemærkning, som Ingenieur-Capitain Bergh desangaaende har gjort, efter af Committeen at være givet Anledning til at gjøre sig bekendt med de til samme indkomne Forestillinger betræffende enkelte af de foreslaaede nye Veianlæg eller Omlægninger af ældre Hovedveie. Capitainen yttreer nemlig i en Skrivelse til Committeen af 19de f. M., hvori han med Hensyn til hvad der for Øvrigt er an-

fort angaaende Sammenligningen imellem Veilinerne om Gjerseu eller om Greverud alene henholder sig til sine, som ovenfor berørt tidligere afgivne Erklæringer, endvidere Følgende: „Forsaauidt Krogstads Formandskab i dets Andragende af 18de April d. A. har anført, at Udgifterne til Veianlægget mellem Sæterstrand og Liabro ere „maadelig anvendte“, saafremt Veien ikke fortsættes sydover fra Liabro om Bevelstad til Ski og Melleby, maa jeg gjøre opmærksom paa at dette Anlæg var fuldelig motiveret og aldeles nødvendigt uden Hensyn til dets Fortsættelse sydover, idet nemlig Enebakveien hensigtsmæssigere forties fra Gjerseu Kjørn langs Elven om Liabro ned til Bundeefjordveien ved Sæterstrand end efter den til Sammenligning undersøgte og udstutne Linie over Ryebjergene.“

Forsaauidt angaaer det i Afstrykket S. 68 under Nr. 5 opførte Anlæg af Bro over Glommen ved Fossum-Fos samt ny Hovedvei fra Brændemoen i Edsberg til Knapstad i Haabøl i Smaalshenes Amt er der fra en af Formandskaberne i Enebak, Høland, Trygstad og Rodenæs valgt Committee fremkommet et Andragende, som er indleveret til Stortinget ved Repræsentanterne Stabell og Biig, og ved Stortingets Beslutning af 11te Marts sidstleden tilfattet undertegnede Committee til Indstilling som en Sag af 1ste Klasse. Dette Andragendes Conclusion gaaer ud paa følgende Forslag:

„principalt: at faae bevilget samme Sum, som i Budgettet er opført til Bei og Bro over Fossum Fos, til en Communicationsvei fra Gjerseu Kjørn til den svenske Grændse over Mørk-Fos samt Bro over denne, som vedlagte Lieutenant Scharffenbergs Veretning udsifer;

subsidiairt: at Forslaget oversendes Regjeringen med Anmodning om, at denne Bei-Linie og Brosted noigtigen undersøges og fremsættes paa næste Storthingsforslag til Bei og Bro over denne Fos og Bei-Linie.“

De ovennævnte Repræsentanter, der have indleveret Andragendet, have i sin Paategning paa dette foreslaaet;

1. at Veien fra Christiania til Liabro bevilges fortsat til Nordhø i Nas, og at istedetfor Fortsættelsen fra Nordhø ostover besluttes:
2. at Veien fra Christiania til Gjerseu Kjørn (forbi Liabro) fortsættes gennem Enebak, over Glommen ved Mørk-Fos, gennem

Trygstad, Høland og Rodenæs efter nærværende Forslag, til hvilken Veilinie Grund afgives uden Betaling.“

In subsidium foreslaae de, at Veien over Fossum Fos kun foretrakkes for den under No. 2 nævnte Veilinie gennem Enebak, hvis det efter fornyet Undersøgelse befindes, at den første har Fortrin, hvilket de med Hensyn til den store Vigtighed og Fordeel ved at Vieren berøres af Veilinen, vanskelig kunne antage.

Som Grunde for at Broen bør lægges over Mørk-Fos istedetfor over Fossum Fos anføres i det omhandlede Andragende, at Mørk-Fos ligger nærmere Midtpunktet mellem de Sundsteder, man vil beholde (Fetsund og Grønsund) end Fossum Fos, — at det er ubilligt og skadeligt for den almindelige Færdsel, at lægge en Bro ved Fossum, ikke fuldt en Mil fra Grønsund, medens de folkerige Districter fra Fossum til Fetsund (4 Mile) nødes til at søge et af disse Yderpunkter, for at komme over Glommen, at Mørk-Fos tilbyder et bekvemt Brosted, at Veilinen derfra til den svenske Grændse vil blive kortere, har fordeelagtigere Stigningsforholde samt bedre Beflyld og Byggematerialier end den søndre Linie, — at der er den væsentlige Fordeel ved at lægge Broen over Mørk-Fos, at Veien derved kommer til at gaae nær den søndre Ende af Vieren, hvor der er Dampbaad, som kan bringe Varerne til Jernbanen, og endelig, at Broen, naar den lægges over Mørk-Fos, vil i militair Henseende tilbyde store Fordel. Som Beviis for, hvor magtpaaliggende det er hine Communer, at Veilinen gaaer over Mørk-Fos anføres endelig, at Communebestyrelserne i Trygstad, Rodenæs, Enebak og Høland have besluttet at afgive fri Grund til Veien, og at man gjør sig Haab om ved Subskription at kunne skaffe den fornødne Grund til den hele Veilinie fra Gjerseu Kjørn til den svenske Grændse uden Udgift for Statskassen.

Efterat de omhyggeligste Undersøgelser vare anstillede og langvarige Forhandlinger havde fundet Sted angaaende det hensigtsmæssigste Punct for en Bro over Glommen, er Departementet (see Afstrykket Side 10 o. f.) kommen til den Overbeviisning, at Broen bør lægges over Fossum-Fos, hvilket ogsaa Smaalshenes Amtsformandskab har erkjendt for det Rette ved eenstemmig at bevilge udredet af Amtscommunen $\frac{1}{5}$ Part af det samlede Omkostningsbeløb for ommeldte Bro- og Bei-Anlæg (77,900 Spd.) Udenfor de egentlige Dalsfører, hvor Naturen selv som

oftest med Bestemthed anvise Weilinien, vil vel sjelden nogen Vei kunne anlægges, uden at de forskjellige Stedsinteresser komme i indbyrdes Strid ved Weiliniens Bestemmelse, og Committeeen, hvis fleste Medlemmer mangle den fornødne Steds-kundskab, vilde i Henhold til de ovenfor fremsatte almindelige Bemærkninger, i Sagens nærværende Stilling i ethvert Fald ikke ved det heromhandlede Andragende fra enkelte Præstegjelds-Formandskaber have fundet sig foranlediget til at indstille paa nogen Forandring i den efter saa omhyggelig Drostelse af sagkyndige Mænd lagte Plan.

Imidlertid har Committeeen til yderligere Betryggelse troet at burde give Indre-Departementets Vei-Assistent Adgang til nærmere at erklære sig ogsaa angaaende dette Andragende og flere i Forbindelse dermed Committeeen efterhaanden tilfillede Documenter.

Ingenieur-Capitain Bergh har i denne Anledning i sin, tildeels allerede ovenfor berorte Skrivelse af 19de. s. M. til Committeeen yttret sig saaledes:

"I Anledning af de fra Ordforeren i Cenebak med Flere til Stortinget indgivne Foreskillinger om, at der istedetfor det af Regjeringen foreslaaede Veianlæg over Fossum Fos maatte blive bevilget den dertil paa Budgettet opførte Sum til en Communicationsvei fra Gjerstrud Skjærn til den svenske Grændse over et paaapeget nyt Brosted ved Mørk-Fos, skal jeg efter Opfordring tillade mig at oplyse Følgende:

Om denne Sag blev der allerede under 20de Septembris 1842 indgivet et Andragende fra Formandskabet i Trygstad og Directionen for Dampskibet Kong Hakon, hvorefter Departementet under 1ste November s. A. gav mig Ordre til at undersøge denne Linie. Foranlediget heraf befoer jeg i Vinteren 18⁴²/₅₃ Strækningen fra Saugstuen om Mørk-Fos gennem Trygstad og Rodenæs til henimod den svenske Grændse, og fandt da at Realisationen af denne Plan — om end forøvrigt hensigtsmæssig — for Diebliffet vilde møde store Hindringer i Broanlægget over Glommen paa det Sted, som Veiens Hensigt kræver, samt i Veiens Anlæg langs søndre Bred af Dieren.

Broen maatte nemlig anlægges paa et Sted strax nedenfor Dierens Udlob, hvor Elven kniber sig sammen til omtrent 100 Alens Bredde, men det er netop paa dette samme Sted at en betydelig Udsprængning sandsynligvis paakræves for at kunne sænke og regulere Dierens Vandstand,

Stortingets Comm.-Indstillinger.

og forend en bestemt Plan herfor er udarbejdet kan man saaledes heller ikke afgjøre, hvorvidt Broen lader sig opføre her for en nogenlunde rimelig Befosning.

Den anden omnævnte Hindring er ligeledes af en saadan Beskaffenhed, at jeg for Nærværende ikke seer mig istand til at oplyse, hvorvidt den hensigtsmæssigt kan overvindes, i det Veien paa længere Strækning maatte anlægges langs og under de stejle Leerbakker ved Dierens søndre Bred, som nu er udsat for 42 Fods Vandstandsforfæjel og et betydeligt Volgeslag fra den 3 a 4 Mile lange Indsø. At bygge Veien her af Muur synes lidet hensigtsmæssigt og vilde i ethvert Fald kræve ganske betydelige Udgifter.

Rimeligere antages det at anvende Jettoer af Leer og Faskiner beklædt med Steen og passende Beplantning, men hvorvidt en saadan Bygningsmaade under de nu stedfindende Forholde vilde have tilbørlig Stabilitet, kan først bestemmes efterat passende Forsøgsarbejder ere udførte.

Bliver Dieren derimod reguleret saaledes som paatænkt, ville de nævnte Vanskeligheder ved Veianlægget formindstes betydeligt.

Da Sagen altsaa stiller sig saaledes, at det for Nærværende, og navnlig forinden Planen for Dierens Regulering er bragt paa det Rene, ikke kan afgjøres, hvorvidt dette nypaaapegede og med Hensyn til en Communication med Sverige over Rodenæs vistnok i flere Henseender, i Sammenligning med Bittenberg og Solberg, fordeelagtigere Brosted lige ved Dierens Udlob, er praktiskabelt, saa opstaaer der altsaa Spørgsmaal om, hvorvidt det er tilraadeligt at udsætte det foreslaaede nye Anlæg over Glommen i det mindste i 3 Aar indtil de fornødne Undersøgelser vedkommende den nordre Linie kunne blive anstillede.

Paa dette Spørgsmaal vover jeg, efter det Bekjendtskab jeg har til disse Forholde at svare et ubetinget Nei.

Under Sagens tidligere Behandling har jeg netop været den, som imod Smaalehnenes Amtsformandskabs Pluralitet har forsvaret den nordre Linies Valg, fordi den — saaledes som det sees af mine Forslag vedkommende Veiene over Bittenberg og Solberg Fosserne — dannede den korteste og efter de da anstillede Undersøgelser tillige den fladeste Forbindelse mellem de angjældende Districter og Christiania, og deriblandt hovedsagelig var fordelagtigere for Districtet om

og nordenfor Thyrgstad Kirke, hvorfra Beien om Fossum isærdeleshed vilde blive lang.

Denne Anskuelse bibeholdt jeg uforandret indtil 1851, da Jernbaneanlægget blev bevilget; men fra dette Dieblik indtraadte dette Spørgsmaal i en aldeles ny Stilling, i det de om Dierens Bredder liggende Districter fra nu af kunne benytte den fordeelagtigere Damplinie til Christiania, hvilket ogsaa — hvorvel i en anden Hensigt — udtrykkelig er udhævet i den vedlagte Ansøgning af 4de Marts d. A., hvor der ligeledes er paapeget, at der mellem Momarkedsplads og Dieren allerede eksisterer "næsten ganske slet og god Bei," som altsaa kan benyttes af de omliggende Districter til Forbindelse med Dampskibet.

En anden Omstændighed, som ogsaa har hævet Fossumlinien, er de ved senere Undersøgelser her fundne gunstigere Stigningsforholde, i det man nu kun ved enkelte Dalovergange har $\frac{1}{20}$, men foreøvrigt i Regelen meget fladere Stigninger, medens $\frac{1}{20}$ Maximumstigning forekommer hyppigt over hele den nordre Linie, som derhos ved Overgangen over Glommen ved Bittenbergfos nødvendig maa erholde steilere Stigning lige indtil $\frac{1}{15}$.

Paa Grund af denne større Fladhed antager jeg, at Linien om Fossum, uagtet dens noget større Længde, nu vil have meget nær lige saa stor Transportevne mellem Momarkedsplads og Christiania som den nordre Linie, og isaafald vil denne sidste Linie, kun have noget væsentligt Fortrin for Færdselen om Thyrgstad Kirke under Forudsætning af, at den kan lægges langs Dieren og over Mork-Fos, efter som Linierne om de 2 øvrige Brosteder ved Bittenberg og Solberg udgaae fra Morkvedt, hvorfra en flad Bei med ringe Beføstning kan lægges hen til Fossumlinien ved Gaarden Luff saaledes som nærmere oplyst i Lieutenant F. Verghs Forslag af 28de Novbr. f. A.

I Betragtning af disse nu meget forandrede Forholde var det, at Departementet, efterat denne vigtige Sag havde staaet saa lang Tid under Behandling, troede at kunne mødekomme Smaalshnens Amtsformandskabs med stor Pluralitet gjentagne Gange tilkjendegivne Ønske om at vælge Linien over Fossum, og ligesom dette Valg, der selvfølgelig kun gjælder hvilken af begge Linier først skal bygges, allerede paa Grund heraf maatte anses fuldkommen begrundet, saaledes kan man sige at det nu næsten er blevet en Nødvendighed at bygge denne Linie først, efterat der er reist Spørgsmaal om det nye Brosted for den nordre Linie med Mork-Fos, hvis Fortrin frem-

for Bittenberg og Solberg Fos hovedsagelig berører paa, om Beien bør gaa herover eller over Holand til Arvika, og som derfor staaer i Forbindelse med Undersøgelser af en saadan Udstrækning, at de ikke engang med Sikkerhed kunne ventes tilendebagte inden næste Storting.

Men at udsætte det nye Beianlæg over Glommen, om end kun i 3 Aar, vilde efter min bedste Overbeviisning være et saa stort Feilgreb, at jeg tvivler paa at Noget, som kjenner Forholdene og bedømmer dem upartisk, vilde paatage sig Ansvarer ved at tilraade dette; thi enten man seer hen til den nuværende Veis Vækker og tunge Veidække eller til Besværlighederne med at passere Ønstad Sund, saa tror jeg det maa indrømmes, at den her foregaaende betydelige Færdsel gjør dette Beianlæg til et af de meest paatrængende i Landet; og uagtet der mangler Materialer til nøiagtigt at udregne denne Veis Transportforholde, saa frygter jeg ikke for at tage meget fejl ved at paastaae, at det directe Tab i foregede Transportudgifter ved at udsætte Anlægget i 3 Aar, mindst vilde udgjøre 30 a 40,000 Spd. uden at tage Hensyn til den Skade, som Districternes Agerbrug og Næring foreøvrigt vilde lide ved Afsvaen af denne nye Bei efterat de nu skulle udholde Concurrence med Jernbanedistricterne.

I Henhold til det Anførte finder jeg saaledes, at de om denne Sag indkomne Andragender og Forestillinger ikke bør foranledige nogen Forandring i det af Regjeringen fremsatte Forslag om Anlæg af en ny Bei over Fossum Fos.

"I det under 4de Marts d. A. af Christian Mjerskov med Flere paa 4 Formandskabsdistricters Vegne indgivne Andragende er der anført til Gavn for Brostedet ved Mork-Fos, at det ligger nærmere Midtpunktet mellem Grønsund og Fetfund end Fossum Fos. Dette Argument, som for den, der ikke kjenner Forholdene eller nærmere overveier dem, tager sig ret godt ud, er imidlertid aldeles uæfterretteligt. Thi for det Første kan en Bro ved Mork-Fos dog ikke benyttes til Samfærdsel mellem Dierens begge Sider lige op til Fet Sund; for det Andet danner Dieren baade Sommer og Vinter et fuldkommen tilstrækkeligt Forbindelsesled mellem de langs begge Bredder liggende tildeels ubeboede Skov- og Aasstrækninger, og for det Tredie er det netop Strækningen paa begge Sider af Glommen fra Grønsund og til Fergestedet ved Mork, som baade paa Grund af Districternes Udstrækning og Be-

boelse, samt formedelst Glommens Usarbarhed Sommer og Vinter udenfor de saa Færgesteder, gjer Krav paa Forbindelse ved Hjælp af Bro-anlæg; og skal der i saa Henseende endelig være Spørgsmaal om et Midtpunkt, saa maa dette altsaa søges mellem Grønsund og Dierens sydligste Færgested ved Mørk, i hvilket Tilfælde man vil finde, at det er Fossum Brosted, som ligger i Midten, hvorimod Mørk-Fossums Brosted ligger fuldkommen i det omhandlede Districts Ydergrændse.

Den omtalte „jevne og kortere Beilinie“ nord om Eyseren har jeg allerede for flere Aar siden ladet nivellere, og kjender den saaledes meget godt. For Beien over Bittenberg og Solberg var den ubrugelig, hvorimod den maaskee kan passe bedre for Linien over Mørk-Fos, saafremt Banskelighederne ved den temmelig betydelige Opstigning forbi Opsal kunne overvindes.

At der skal være bedre for Gruus i den nordre Linie er en uvæsentlig Omstændighed, saasom Grusen paa begge Linier er saa maadelt, at Veidækket nødvendig maa dannes af Puffsten.

At Beien over Fossum bliver „mindst 1 Mil længere“, og naar den lægges om Riis „endnu omtrent $\frac{1}{2}$ Mil længere“, er kun vildeblende Overdrivelse.

Som en Undskyldning for at man først nu fremkommer med sit Andragende anføres, at Sagen „først nylig er bleven almindelig bekjendt“, etc. Sandheden er, at Spørgsmaalet om den søndre Linie har været behandlet saagodt som paa hvert Amtsformandskab i Smaalehnene siden 1847, og det havde været mere stemmende med vore Forholde, om Vedkommende der havde gjort sine Anskuelsers gjældende, end i sidste Dieblit at fremkaste deres i mange Henseender uholdbare og af Amtsformandskabets Pluralitet forkastede Paa-stande for Stortinget, hvis Medlemmer savne det fornødne Kjendskab til locale og andre Forholde.

Til Slutning anføres endog i Ansøgningen at flere af Pluralitetens Medlemmer maa ansees inhabile, fordi de ikke boe i de angjældende Districter; men jeg skalde troe, at denne Omstændighed netop taler for deres Upartiskhed, og at deres — uagtet al Paavirkning — stadigt vedblevne Mening derfor bør tillægges saameget større Vægt.“

Af denne Capitain Berghs Erklæring sees, at der for Nærværende ikke kan blive Spørgsmaal om Bevilgning til Bro over Mørk-Fos,

og Committeeen antager, at der, i Betragtning af den overordentlige Vigtighed ved saasart som muligt at erholde Bro over Glommen, saaledes som af Capitainen paavist, ikke bør udsættes med den dertil fornødne Bevilgning. I det Committeeen derfor ikke kan Andet end anbefale Regjeringens Budget-Forslag i denne Henseende, hvilket grunder sig paa eenstemmig Vedtagelse og dermed forbunden Tilskuds Bevilgning af vedkommende Amtsformandskab, taget til Følge, skal Committeeen for Øvrigt bemærke, at den efter de foreliggende Oplysninger har troet at maatte opfatte Sagen i det Hele saaledes, at det nu nærmest paatænkte Bei-Anlæg med Bro over Glommen ved Fossum Fos, — hvorved hovedsagelig tilsigtes fremmet Communicationen mellem de indre Districter af Smaalehnenes Amt indbyrdes og med deres Hovedmarked Christiania, saavel som med Kjøbstæderne Drobak og Moss, — ikke udelukker Sandsynligheden af at det, naar de fornødne Undersøgelser ere blevne anstillede, og Forholdene iøvrigt med Hensyn til Regulering af Indsøen Dieren m. V. maatte tilstede det, vil findes hensigtsmæssigt ogsaa at faae istandbragt en Bro-Overgang over Glommen lige ved dens Udløb af denne Indsø, og i Forbindelse dermed en Bei, som da, foruden naturligtvis at være til Nytte for de enkelte Præstegjelde, som derved erholdt lettere Communication med Christiania, formeentlig skulde have sin væsentligste Betydning deels ved den derved bevirkede Forkortelse af Beien mellem Christiania og Carlstad, deels maaskee ogsaa ved at fremme andre militære Diemed, som antydet i det ovenfor omhandlede Andragende.

Committeeen betvivler heller ikke at Regjeringen vil have sin Opmærksomhed henvendt paa at faae disse Forhold yderligere undersøgte, og saasart dertil maatte findes Anledning, forelægge et kommende Storting Resultatet deraf; og i det man i ethvert Fald har anseet det rigtigt, at det til Stortinget fremkomne Andragende m. v. oversendes Regjeringen, vil man tillade sig at foreslaae en dertil sigtende Beslutning fattet.

Committeeen skal til Slutning ikke undlade at bemærke, at der ved Stortingets Beslutning af 1ste Marts sidstleden er tilstillet den til Behandling et Andragende fra Repræsentanterne J. Eversdrup og Worum om, at der maa blive fremsat en Anmodning til Regjeringen angaaende

nærmere Undersøgelse af de locale Forholde m. B. med Hensyn til et paatænkt nyt Bei-Anlæg fra Randalen i nordre Thronhjems Amt til den svenske Grændse. Uagtet Omkostningerne ved et saadant Anlæg, der skulde aabne en ny Hoved-Communication tillands mellem de forenede Riger, i Følge Beilovens § 4 1ste Paasus, formæntlig ubetinget maatte blive at overtage til endelig Udredelse af Statscassen, og Sagen saaledes egentlig ikke vedkommer den Bevilgning af Midler til Fremme af det almindelige Veivæsen efter samme Lovs § 4 3die Paasus og § 5, hvorom her er Spørgsmaal, har Committeeen dog saa meget hellere troet ved nærværende Leilighed ogsaa at kunne yttre sig om dette Anliggende, som en i Forbindelse dermed staaende Oplysning findes indtagen i de Bemærkninger angaaende iværksatte eller tilføjede nye Veianlæg imellem Norge og Sverige, hvormed Indre-Departementet i sin foran omhandlede Indstilling om Veibudgettet (Afskriften S. 57-58) har suppleret den deri meddeelte Oversigt over vort indenlandske Veisystem. Det er nemlig af Departementet anført, at et Veianlæg mellem Grong i Randalen og den svenske Grændse ved Dovernberg-Eøen allerede for længere Tid siden har været bragt paa Bane, og at en foreløbig Undersøgelse af Terrainet er bleven anstillet, hvorefter der er Rimelighed for at en saadan Communication paa hensigtsmæssig Maade kan blive tilveiebragt, men at Sagen endnu ikke er tilstrækkelig forberedet, enten med Hensyn til de fornødne detaillerede Planer for Arbeidet og Overslag over Omkostningerne, eller til Opnaaelsen af Sikkerhed for, at modstødende Bei fra svensk Side samtidigen vil blive anlagt.

Departementet har derhos tilføiet at ville i Løbet af dette eller næste Aar lade anstille nærmere Undersøgelser angaaende det nævnte Foretagende og derefter bevirke Sagen i det Hele bragt i den Stilling, at den, i Tilfælde, kan blive forelagt næste Storthing til Bevilgning af de til Anlægget nødvendige Midler, og Committeeen har paa given Anledning senere ved høfsligende Skrivelse fra Indre-Departementet af 8de dennes, modtaget Underretning om, at en af Departementets Bei-Ingeniører allerede for uogen Tid siden er afreist herfra, for paa Stedet at udføre de yderligere Undersøgelser og forberedende Arbejder, som udkræves til at kunne fatte Bestemmelse om, hvorvidt og paa hvilken Maade den omhandlede Beiforbindelse imellem Randalen og Sverige bør søges istandbragt.

Da saaledes Niemedet for det ommeldte Andragende til Storthinget ved de, tildeels senere end Indgivelsen deraf, fra Regjeringens Side truffne Forvoininger, maa ansees fyldestgjort i den Grad, som det under de forhaandenværende Omstændigheder kan skee, og der heller ikke efter det Oplyste kan være nogen Anledning til at betvivle, at Sagen fremdeles nyder sin tilbørlige Fremme efter den almindelige Orden for de samme Anliggendes Behandling, vil det efter Committeeens Formening være ufornødent videre at omhandle Spørgsmaalet om, hvad der for Storthinget under andre Forudsætninger kunde have været at foretage med Hensyn til Andragendets Gjenstand.

I Henshold til Foranførte giver Committeeen sig den Ære at indstille til Storthinget at fatte følgende

Beslutninger:

- I. I Henshold til Lov om Veivæsenet af 15de September 1851 § 4, 3die Paasus samt §§ 5 og 76 bevilges udredet af Statscassen til Fremme af Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste Juli 1854 til 30te Juni 1857 ialt 465,000 Spd. eller 155,000 Spd. aarlig, saaledes at deraf 35,000 Spd. aarlig fores til endelig Udgift for Statscassen, og at de øvrige 120,000 Spd. refunderes ved Udligning for $\frac{2}{3}$ eller 96,000 Spd. aarlig paa Rigets Matriculskyld, med Undtagelse af det egentlige Finmarken, med 48 Skilling pr. Skyldbaler, og for $\frac{1}{3}$ eller 24,000 Spd. aarlig paa Kjøb- og Ladestederne efter det indbyrdes Forhold imellem disse, som høfsligede Label udviser.
- II. Af bemeldte Beløb 465,000 Spd., affholdes Udgifterne ved Vedligeholdelsen af de Bei-strækninger, som det efter gjældende Bestemmelser paaligger det almindelige Veifond at bekoste vedligeholdte, og ved Undersøgelser angaaende og Udarbejdelse af Forslag til nye Bei-Foretager samt andre tilfældige Udgifter, hvorhos Beløbet i Øvrigt, med Tillæg af de i Budgetterminen indkommende Bidrag fra vedkommende Communer's Side, bliver at anvende, saavidt tilstrække kan, til Iværksættelse af følgende Arbejder:
  1. Anlæg af ny Hovedvei fra Sæterstranden langs Gjerføen til Nøper Bro i Akershuus Amt.

2. Anlæg af Bro over Bormen ved Bormsund i samme Amt.
3. Anlæg af ny Hovedvei fra Fjulsrud ved Hølsfjorden i Buskeruds Amt til Strandstedet Sandvigen i Agershuus Amt.
4. Omlægning af Hovedveien mellem Sandvigen og Lysager Kjær i sidstnævnte Amt.
5. Anlæg af Bro over Glommen ved Fossum Fos samt ny Hovedvei fra Brænnemoen i Edsberg til Knapstad i Haabøl i Smaalønes Amt.
6. Fuldførelse af den paabegyndte Omlægning af Hovedveien mellem Lillehammer og Baadsto i Christians Amt.
7. Omlægning af Hovedveien mellem Baadsto og Gjetlund i samme Amt.
8. Omlægning af Hovedveistykket gennem Kringlen i samme Amt.
9. Opførelse af en ny Bro over Lougen Elv ved Laurgaard i samme Amt.
10. Anlæg af ny Hovedvei mellem Gjøvig ved Mjosen og Odnes ved Randsfjorden i samme Amt.
11. Omlægning af Hovedveien over Tonsaasen mellem Højerasten og Tonsbakken i samme Amt.
12. Omlægning af Hovedveien over de saakaldte Garblibakker i samme Amt.
13. Omlægning af Hovedveien mellem Gaardene Kvamme og Skogstad i samme Amt.
14. Anlæg af ny Hovedvei fra Mo Bro i Christians Amt om Kofferstuen ved Vunden af Randsfjorden til Kjøbstaden Hønefos i Buskeruds Amt.
15. Omlægninger paa og Udbring af Hovedveien mellem Kjøbstaden Hønefos og Sundvedden i Buskeruds Amt.
16. Omlægning af Hovedveien mellem Kongsborg og Fiskumvandet i samme Amt.
17. Omlægning af Hovedveien mellem Svangsstranden og Høgebroen i samme Amt.
18. Omlægning af Hovedveien mellem Kjøbstæderne Laurvig og Porsgrund.
19. Omlægning af Hovedveien over Hvideseidheien mellem Hvideseid og Nissevandet i Bratsbergs Amt.
20. Omlægning af Veien gennem de saakaldte Vandakstier mellem Vandaksvandet og Etelands Bro i samme Amt.
21. Omlægning af Hovedveien mellem Skjedsstiftet Nabel i Nedens og Røbygdelagets Amt samt Nalefjær i Lister og Mandals Amt.
22. Omlægning af den søtersdalske Hovedvei fra Saltbalskleven til noget nordenfor Skjedsstiftet Mosby i Lister og Mandals Amt.
23. Omlægning af Hovedveien over Stenbjerget og Byaasen i søndre Thronhjems Amt.
24. Omlægning af Hovedveien over den paa Grændsen mellem søndre og nordre Thronhjems Amter beliggende saakaldte Gevingaas.
25. Anlæg af Bro over Stordalselven ved Sandfærhuus i nordre Thronhjems Amt.
26. Omlægning af Hovedveien gennem den saakaldte Langstenen i samme Amt, forsaavidt enhver af de her under No. 1—26, begge inclusive, anførte Arbejder angaaer, under Betingelse af, at der af vedkommende Amtscommune bidrages $\frac{1}{5}$ Deel af de til Arbejdets Udførelse anslaaede Omkostninger.
27. Omlægning af Hovedveien fra Fiane til Arendal og Tvedestrand, under Betingelse af at der som Bidrag til sammes Udførelse fra vedkommende Districter erlægges ialt 34,806 Spd. 39 ø.
28. Anlæg af ny Bei mellem Norevandet i Nedens Amt samt Kjøbstaden Grimstad, under Betingelse af, at der til Anlæggets Udførelse af vedkommende Districter bidrages en Halvdeel af Overslagssummen.
29. Anlæg af Bro over Stor-Strommen i den søtersdalske Hovedvei i Nedens og Røbygdelagets Amt, mod at dertil af Amtscommunen og vedkommende Præstegjeldscommuner bidrages tilsammen 1,114 Spd. 79 ø.
30. Omlægning af Hovedveien mellem Gaardene Grimen og Lohne i søndre Bergenhuus Amt, under Betingelse af at dertil af Amtscommunen bidrages 4,540 Spd.
31. Omlægning af de saakaldte Lysnabakker og Lundskeleven i Hovedveien gennem Leirdal i nordre Bergenhuus Amt, under

Betingelse af at dertil af Amtscommunen bidrages 774 Spd. 106 ø.

32. Sparbejdelse af ny Bei fra Gubvungen langs Nærfjorden til Gaarden Bakke i samme Amt, under Betingelse af at dertil af Amtscommunen bidrages 536 Spd. 12 ø.

33. Omlægning af Hovedveien over den paa Grændsen mellem Christians- og søndre Thronhjems Amter beliggende Hærkin-Heide.

34. Anlæg af ny Hovedvei fra Grindals-Sund i Elverum til Sætre i Trysil, Hedemarkens Amt, dog saaledes at dertil af det almindelige Veifond alene bidrages 9,281 Spd. 60 ø, og at Hedemarkens Amtscommune mod dette Bidrag overtager for dens Regning at istandbringe Veien paa de i Amtsformandskabets Beslutning af 18de Juni 1852 vedtagne Vilkaar.

III. Regjeringen anmodes om, ved Bestemmelsen af den Orden, hvori de ovenfor nævnte Bei-

Arbejder skulle komme til Udførelse, at have for Øie, at de af nærværende Storthing bevilgede Midler, saavidt det kan bestaae med en hensigtsmæssig Arbejdsplan i det Hele, fortrinsviis blive anvendte til saadanne Arbejder i de forskjellige Dele af Landet, som ved Hjælp deraf kunne fuldføres uden at kræve ny Bevilling af Statscassen for en følgende Budgettermin.

IV. Det af Repræsentanterne Stabell og Wiig under 11te Marts d. A. indgivne Andragende til Storthinget fra en i Enebaks med flere Præstegjelde nedsat Committee betræffende Fortsættelsen af den nye Bei fra Liabro til Gjersrud Kjern m. B. oversendes Regjeringen.

Beslutningerne under No. I og II ville blive at communicere Regjeringen, og No. II formeentlig tillige Budgetcommitteeen og Statsrevisionen. Christiania, i Veicommiteen, den 15de Juli 1854.

Birch-Neichenwald,
Committeens Formand.

P. Rygh,
Committeens Secretær.

Rettelser i Mossiges Botum i Landbrugsagen.

Pag. 424 2den Spalte nederste Linie staaer havt, læs hente. Pag. 425 2den Spalte, 7de Linie fra oven staaer Noget, læs Meget. Pag. 426 2den Spalte, 7de Linie fra neden staaer formeentlig, læs fornemmelig. Pag. 427 1ste Spalte, 8de Linie fra neden staaer Lærere, læs Læreren.

Tabel

der udviser, i hvilket Forhold nedennævnte Kjob- og Ladesteder have at udrede Bidrag til de Udgifter ved Betvæsenet, som skulle refunderes Statskassen af Landdistricterne ved Eigning paa Matriculskylden, samt af Kjob- og Ladestederne.

Stedets Navn.	Efter Brandforsikringssummen.	Efter Folke- mængden.	Efter Indførsels- tolben.	Middeltal af alle tre Maalestøffe.	Bidragets Beløb, forudsat, at Kjob- og Ladestederne samlede Bidrag udgjør 24,000 Epd.
Frederikshald	3,64	3,74	2,31	3,23	772 Epd.
Sarpsberg	0,59	0,91	0,38	0,63	151 —
Frederikstad	1,50	1,87	0,60	1,33	318 —
Moss	2,22	2,59	1,80	2,20	526 —
Soen	0,14	0,27	0,18	0,20	48 —
Hølen	0,10	0,14	0,09	0,11	27 —
Drobak	0,57	0,93	0,40	0,63	151 —
Christiania	28,39	17,71	25,00	23,70	5667 —
Lillehammer	0,53	0,48	0,55	0,52	125 —
Hønefoss	0,11			0,11	27 —
Samar	0,40			0,40	95 —
Drammen	5,72	5,78	4,72	5,41	1293 —
Evelvig	0,34	0,83	0,68	0,62	148 —
Kongsberg	1,51	2,85	2,33	2,23	533 —
Holmestrand	0,80	1,18	0,81	0,93	223 —
Nasgaardstrand	0,17	0,31	0,21	0,23	55 —
Tønsberg	1,44	1,55	1,81	1,60	383 —
Sandefjord	0,40	0,55	0,20	0,38	91 —
Laurvig	2,15	2,77	2,82	2,58	617 —
Porsgrund	1,02	1,53	0,64	1,06	253 —
Skien	1,92	1,68	2,07	1,89	452 —
Brevig	0,44	1,00	0,52	0,65	155 —
Langesund	0,17	0,43	0,22	0,27	65 —
Kragerø	0,81	1,28	1,24	1,11	265 —
Østerrisøer	0,71	1,38	1,01	1,03	246 —
Svedstrand	0,17	0,32	0,43	0,31	74 —
Arendal	2,16	1,51	3,05	2,24	535 —
Grimstad	0,47	0,56	0,48	0,50	119 —
Lillesand	0,16	0,39	0,45	0,33	78 —
Christianssand	2,89	5,76	3,80	4,15	992 —
Mandal	0,85	1,59	0,88	1,11	265 —
Farsund	0,52	0,76	0,71	0,66	158 —
Flekkefjord	0,76	1,11	0,52	0,80	191 —
Egersund	0,61	0,85	0,22	0,56	134 —
Stavanger	4,15	4,56	6,47	5,06	1210 —
Bergen	14,54	15,41	18,21	16,06	3840 —
Naesund	0,96	0,80	0,76	0,84	201 —
Molde	0,72	0,82	0,40	0,65	155 —
Christiansund	2,05	2,18	1,75	1,99	476 —
Levanger	0,46	0,52	0,31	0,43	103 —
Thronhjelm	10,66	9,53	8,88	9,69	2317 —
Ramsø	0,11		0,11	0,11	26 —
Bodo	0,10	0,18	0,09	0,12	29 —
Tromsø	1,87	1,39	1,89	1,72	411 —
					24,000 Epd.